ŽMOGAUS TEISIŲ STEBĖJIMO INSTITUTAS
HUMAN RIGHTS MONITORING INSTITUTE

VEIKLOS ATASKAITA
2005

ŽMOGAUS TEISIŲ STEBĖJIMO INSTITUTAS

2005-ųjų METŲ VEIKLOS ATASKAITA

Žmogaus teisių stebėjimo institutas buvo įkurtas 2003 metais, siekiant skatinti atviros, demokratinės visuomenės kūrimą Lietuvoje, konsoliduojant žmogaus teisių principus. Institutas siekia sukurti nepriklausomą pilietinės stebėsenos mechanizmą žmogaus teisių srityje, stiprinti žmogaus teisių kultūrą, ugdyti visuomenės supratimą apie žmogaus teises ir laisves, siūlyti įstatymų, programų ir paslaugų žmogaus teisių srityje tobulinimą. ŽTSI vykdo kasdieninę valstybės institucijų stebėseną, atlieka sistemingus tyrimus, ruošia išvadas ir rekomendacijas, inicijuoja strategines bylas teismuose.

WWW.HRMI.LT

© Žmogaus teisių stebėjimo institutas, 2006

ŽMOGAUS TEISIŲ STEBĖJIMO INSTITUTAS
HUMAN RIGHTS MONITORING INSTITUTE

Didžioji g. 5, LT-01228, Vilnius, Lietuva
Tel: +370 (5) 23 14 681
Fax: +370 (5) 23 14 679
E-mail: hrmi@hrmi.lt
Internet: www.hrmi.lt

Rėmėjai:

OPEN SOCIETY INSTITUTE
& Soros Foundations Network

Atviros visuomenės institutas
Open Society Institute
www.soros.org

Atviros Lietuvos fondas

Atviros Lietuvos Fondas
Open Society Fund-Lithuania
www.osf.lt

Atviros visuomenės institutas yra tarptautinė nevyriausybinė institucija, kurios tikslas – skatinti demokratinį valdymą, žmogaus teises bei ekonomines, teisines ir socialines reformas. Atviros visuomenės institutą 1983 metais įkūrė investuotojas ir filantropas George Soros. Soroso įsteigtos institucijos bei fondai veikia daugiau nei 60 valstybių, įskaitant Atviros Lietuvos fondą. Soroso fondai yra autonomiškos institucijos, įkurtos inicijuoti ir palaikyti atviros visuomenės gyvavimą. Kiekvieno fondo prioritetai ir veikla apsprendžiami valdybos.

TURINYS

ĮŽANGA 5

STEBĖJIMAS 8

Žmogaus teisės Lietuvoje: 2004 metų apžvalga 8
Teisės į privataus gyvenimo gerbimą stebėsena 8
Žmogaus teisių stebėsena uždarose psichikos sveikatos priežiūros bei globos institucijose 9
Romų teisės: teisinės pagalbos programa 10
Teisė į teisingą teismą 11
Reformos laisvės atėmimo vietose 12
Vartotojų teisės 12

ADVOKACIJA IR ŠVIETIMAS 13

Pilietinis aljansas prieš korupciją 13
Pilietinė akcija prieš netinkamą viešųjų vietų stebėjimo praktiką 13
Narkomanijos, ŽIV/AIDS problema žmogaus teisių aspektu 14
Tarptautinė žmogaus teisių diena ir žmogaus teisių mėnuo 14
Savaitė skirta kovai su rasine diskriminacija Europoje 14
ŽTSI ir žiniasklaida 15
Nuorodos į ŽTSI 15

STRATEGINIS BYLINĖJIMASIS 16

BENDRADARBIAVIMAS 17

VALDYBA 20

DARBUOTOJAI 21

EKSPERTAI IR KONSULTANTAI 21

PRAKTIKANTAI 21

FINANSINIAI RESURSAI 22

PABAIGA 23

ĮŽANGA

Iki Lietuvai tampant Europos Sąjungos (ES) nare buvo plačiai tikima, jog integracija šioje sąjungoje išspręs daugelį problemų, būdingų pereinamąjį laikotarpį išgyvenančiai šaliai, taip pat ir užtikrins žmogaus teises. Deja, Lietuvos narystė ES negarantavo adekvačios žmogaus teisių ir laisvių apsaugos. Teisinės ir institucinės reformos, kurių pareikalavo kandidatavimas į ES, šiuo metu stringa.

2005 metų gruodį pasibaigus Jungtnių Tautų vystymosi programos misijai Lietuvoje, buvo nutraukta parama nacionalinio žmogaus teisių plano vystymui.

2006 metais tenka konstatuoti, kad:

- Lietuva politiškai nėra pasiruošusi stiprinti žmogaus teisių apsaugą, politikos formavimą ir švietimą šioje srityje;
- Nėra numatyti asmenys ar institucijos, kurie formuotų ir įgyvendintų nacionalinę žmogaus teisių politiką bei koordinuotų valstybės tarptautinių įsipareigojimų šioje srityje įgyvendinimą;
- Valdžia neatskaitinga žmogaus teisių politikos ir praktikos klausimais;
- Valdžios institucijos nemotyvuotos įgyvendinti reformas, siūlyti priemones, užtikrinančias žmogaus teises;
- Žmogaus teisių situacija nuo 2004 metų, kai Lietuva tapo ES nare, blogėja.

Nepaisant to, jog nuo nepriklausomybės atgavimo Lietuva įgijo tarptautinį pripažinimą gerinant žmogaus teisių situaciją, Žmogaus teisių stebėjimo institutas 2004 ir 2005 metais užfiksavo šiurkščius tarptautinių žmogaus teisių standartų pažeidimus, ypač teisės į privataus gyvenimo gerbimą, teisės į dalyvavimą politiniame gyvenime, teisės į teisingą teismą srityse; nemažėja diskriminacijos atvejų, ypač romų tautybės žmonių atžvilgiu. Nacionalinės ir ES apklausos parodė, kad netolerancija visuomenėje ženkliai išaugo.

Baltijos tyrimų apklausa, atlikta 2005 metų pabaigoje, parodė, kad netolerancija kitų kultūrų atstovų atžvilgiu itin padidėjo. 31% lietuvių teigia, kad jie nenorėtų gyventi kaimynystėje su žydų tautybės žmonėmis (lyginant su 18% 1990 metais), 51% nenorėtų gyventi kaimynystėje su musulmonais (lyginant su 31% 1990 metais), 34% nenorėtų gyventi kaimynystėje su imigrantais (lyginant su 15% 1990 metais), 70% nenorėtų gyventi kaimynystėje su romais (lyginant su 59% 1990 metais).

Europos komisijos prieš rasizmą ir netoleranciją komiteto ataskaita patvirtino, kad romai Lietuvoje ir toliau yra diskriminuojami įvairiose srityse. Antisemitiniai veiksmai taip pat kelia nerimą. Teisės normos kovojant prieš rasizmą nėra adekvačiai taikomos. Komitetas patvirtino ŽTSI išvadas dėl menko visuomenės diskriminacijos ir jos apraiškų suvokimo bei apie žiniasklaidos įtaką kuriant priešiškumo mažumoms atmosferą.

Lietuvai įstojus į Europos Sąjungą buvo nutrauktas svarbus Europos Komisijos vykdytas žmogaus teisių situacijos Lietuvoje stebėjimas, pateikiant metines ataskaitas. Žmogaus teisių stebėjimo institutas tapo pirmąja ir lieka vienintele organizacija, užpildžiusia šią spragą – žmogaus teisių situacijos stebėjimą Lietuvoje. Šiuo metu nėra vyriausybinės institucijos, kuri būtų atsakinga už žmogaus teisių situacijos analizę ir politikos formavimą bei švietimą žmogaus teisių srityje.

- Lietuvos politikams, valstybės tarnautojams, teisėsaugai ir plačiajai visuomenei būdingas menkas supratimas apie žmogaus teises.

Mokymas apie žmogaus teises nėra tinkamai inkorporuotas į vidurinių bei aukštųjų mokyklų programas. Visuomenė dažniausiai nėra informuojama apie žmogaus teisių srityje veikiančių nacionalinių bei tarptautinių organizacijų ir institucijų pateikiamas nuomones, rekomendacijas ir ataskaitas. Visuomenės suvokimas apie žmogaus teises, akivaizdžius jų pažeidimus kol kas nėra pakankamai susiformavęs, o valstybės sugebėjimas identifikuoti žmogaus teisių pažeidimus ir jiems pasipriešinti yra silpnas.

Žmogaus teisių stebėjimo institutas yra viena iš pagrindinių organizacijų Lietuvoje, prisidedančių prie žmogaus teisių švietimo Lietuvoje. Bendradarbiaudamas su vyriausybinėmis institucijomis ir nevyriausybinėmis organizacijomis ŽTSI skleidžia informaciją apie žmogaus teisių problemas seminaruose, apskrito stalo diskusijose, konferencijose, specialiuose renginiuose ir pasisakymuose žiniasklaidoje.

- Lietuvoje nėra Europos žmogaus teisių teismo sprendimų bei tarptautinių žmogaus teisių sutarčių pagrindu įsteigtų komitetų rekomendacijų įgyvendinimo mechanizmų bei priemonių, kurios užtikrintų tarptautinių žmogaus teisių standartų laikymąsi.

Lietuvoje nėra mechanizmo, kurio pagalba būtų konsultuojamasi su valstybės institucijomis bei nevyriausybinėmis organizacijomis ir būtų inkorporuojamos jų bei nepriklausomų ekspertų nuomonės dėl šalies tarptautinių įsipareigojimų žmogaus teisių srityje laikymosi. Be to, nėra valstybės institucijos ar pareigūno, prižiūrinčių, kaip yra vykdomi Europos žmogaus teisių teismo sprendimai ir tarptautinių žmogaus teisių komitetų rekomendacijų įgyvendinimas. Taip pat nėra institucijos, kuri palengvintų nacionalinių institucijų bendradarbiavimą bei pastarųjų bendradarbiavimą su ES institucijomis. Institucijos, kuri skatintų tarptautinių žmogaus teisių instrumentų ratifikavimą ir užtikrintų, kad šie dokumentai būtų išversti į lietuvių kalbą bei prieinami visuomenei, taip pat nėra.

ŽTSI, stengdamasis užpildyti šią spragą, šiuo metu dirba keliomis kryptimis: atlieka tiek žmogaus teisių padėties stebėtojo, tiek eksperto, inicijuojančio diskusijas ir tarpininkaujančio sprendžiant su žmogaus teisėmis susijusias problemas, vaidmenis. ŽTSI nuolat atlieka temines analizes, ruošia viešus pareiškimus, leidžia metines žmogaus teisių apžvalgas ir kitokio pobūdžio publikacijas. ŽTSI bendradarbiauja su pilietinės visuomenės, žmogaus teisių organizacijomis ir aktyvistais, o taip pat yra aktyvus tarpininkas ir koordinatorius įvairiems sektoriams ir interesų grupėms.

- Nuo 2005 metų pabaigos Lietuva neturi nacionalinio žmogaus teisių plano.

Nuo šių metų Lietuvoje nėra nacionalinio žmogaus teisių plano. Pirmąjį nacionalinį Žmogaus teisių rėmimo ir apsaugos veiksmų planą Lietuva priėmė 2002 m., remdamasi 1993 m. Vienos Deklaracija ir veiksmų programa. Plano įgyvendinimas buvo remiamas Jungtinių Tautų vystymosi programos Lietuvoje. Šis planas buvo svarbus instrumentas formuojant visuomenės supratimą apie žmogaus teises ir laisves. Nors jo įgyvendinimas buvo apsunkintas nesutarimų dėl esminių sąvokų, klaidingo žmogaus teisių principų ir jų apsaugos mechanizmų supratimo bei politinės valios trūkumo, įtakojant realius pokyčius nacionaliniame ir regioniniame lygmenyse, planas vertintinas kaip naudinga iniciatyva. 2005 metais pasibaigus minėto plano įgyvendinimui, jis nebuvo atnaujintas.

- Stebėtojai vis labiau kvestionuoja Lietuvos gebėjimą užtikrinti veiksmingą pagrindinių žmogaus teisių ir laisvių įgyvendinimą.

ŽTSI pasisako už nacionalinės žmogaus teisių institucijos, besiremiančios Paryžiaus principais dėl nacionalinių žmogaus teisių institucijų statuso, įsteigimą. Žmogaus teisių situacijos stebėjimas, problemų identifikavimas, sprendimų siūlymas, švietimas, tarpininkavimas ir koordinavimas tarp skirtingų nacionalinių, Europos bei tarptautinių institucijų – turėtų būti pagrindiniai nacionalinės žmogaus teisių institucijos uždaviniai.

Henrikas Mickevičius
Direktorius
Žmogaus teisių stebėjimo institutas

STEBĖJIMAS

Žmogaus teisės Lietuvoje: 2004 metų apžvalga

ŽTSI paruošė antrąją kasmetinę apžvalgą apie žmogaus teisių įgyvendinimą Lietuvoje. Apžvalga akcentavo daugiausiai dėmesio reikalaujančias sritis ir formulavo siūlymus, kaip patobulinti įstatymų leidybą, politiką bei praktinį žmogaus teisių įgyvendinimą.

ŽTSI rėmėsi informacija ir duomenimis gautais iš vykdomų ilgalaikių projektų,, kasdienio stebėjimo, tame tarpe žiniasklaidos stebėjimo, tarptautinių vyriausybinių bei nevyriausybinių organizacijų ataskaitų ir kitų dokumentų, visuomenės nuomonės apklausų bei ekspertinių nuomonių.

ŽTSI užfiksavo reikšmingus žmogaus teisių pažeidimus 2004-aisiais, liečiančius teisę į politinį dalyvavimą, teisę į privataus gyvenimo gerbimą, teisę į teisingą teismą, žmogaus teises policijos veikloje, nusikaltimų aukų teises nuteistų asmenų teises, pažeidžiamų socialinių grupių (pacientų, vaikų, moterų, neįgaliųjų bei pagyvenusių žmonių) teises. Apžvalgoje konstatuojamas diskriminacijos, rasizmo, antisemitizmo ir kitų netolerancijos apraiškų padidėjimas.

2005-ųjų gegužę ŽTSI inicijavo seriją pasitarimų, diskusijų bei pasirodymų žiniasklaidoje, nušviečiant pagrindines išvadas bei rekomendacijas. ŽTSI advokacija prisidėjo prie būtinų teisinių reformų formulavimo bei įgyvendinimo, ypač reguliuojant teismo antstolių veiklą bei privačios informacijos apsaugą. ŽTSI sustiprino savo poziciją kaip informacijos bei ekspertizės šaltinis žiniasklaidai, valdžios institucijoms, Seimo nariams bei diplomatinėms misijoms Lietuvoje.

Nuolatinė stebėsena, apžvalgos paruošimas ir suinteresuotų institucijų bei visuomenės įsitraukimas į jos aptarimą leido išplėsti ir pagilinti ŽTSI veiklą, nagrinėjant vieną iš labiausiai 2004 metais pažeidžiamų žmogaus teisių – į privataus gyvenimo gerbimą.

Teisės į privataus gyvenimo gerbimą stebėsena

Kaip ir daugelyje postsovietinių valstybių, Lietuvoje privatumo gerbimo svarbos ir reikalingumo suvokimas vis dar tebėra naujas. Tai atspindi teisės aktų, saugančių žmogaus teisę į privatumą, trūkumas arba priėmimas teisės aktų, kurie nepaiso asmens privatumo. Žemas Lietuvos visuomenės sąmoningumo lygis šiuo klausimu sukuria puikią terpę kišimuisi į atskirų asmenų privatų gyvenimą.

Pastaraisiais metais teisė į privatumą yra ženkliai ribojama kovos su terorizmu vardan. Sparčiai plinta kasdienis modernių technologijų naudojimas. Tačiau, Lietuvoje atsiliekant teisiniam reguliavimui, teisėsauga, slaptosios tarnybos ir kitos institucijos turi plačias galimybes skverbtis į privačias komunikacijas. Centralizuota ir nepakankamai saugi asmens duomenų apsaugos sistema pastato duomenų subjektus į pažeidžiamą padėtį.

Su Kanados ambasados atstovybės Vilniuje finansine pagalba, 2005 metais ŽTSI atliko eilę tyrimų bei analizių, siekiant išsiaiškinti teisės į privatumą pažeidimų priežastis ir pasekmes keliose sritryse.

Privataus gyvenimo ribojimas elektroninių ryšių srityje nusikaltimų tyrimo ir prevencijos tikslais

ŽTSI atliko privataus gyvenimo ribojimo elektroninėje erdvėje teisinės bazės analizę. Remdamasis Instituto suformuluotais pasiūlymais, Ministras Pirmininkas sudarė darbo grupę išnagrinėti ŽTSI išvadas ir rekomendacijjas bei paruošti teisės aktų pakeitimus.

Kartu su telekomunikacijų įmone ŽTSI viešai pademonstravo kaip, turint elementarių žinių apie elektroninius ryšius, galima perimti elektroninį susirašinėjimą bei jį modifikuoti.

Vaizdo stebėjimo kamerų panaudojimas

ŽTSI paviešino tyrimą, kuris parodė, kad vaizdo stebėjimo kamerų naudojimo reguliavimas šalyje neatitinka tarptautinių standartų, yra neveiksmingas. ŽTSI inicijavo kampaniją žiniasklaidoje bei viešą diskusiją šiuo klausimu, siekiant sugriežtinti vaizdo kamerų naudojimo kontrolę. Reaguodamos į tai, Kauno bei Palangos savivaldybės sustabdė planuotą video stebėjimo sistemų diegimą, grindžiant tuo, kad tam nėra pakankamo teisinio pagrindo. Ruošiant Asmens duomenų apsaugos įstatymo pataisas buvo atsižvelgta į ŽTSI rekomendacijas dėl vaizdo sistemų naudojimo kontrolės.

Biometriniai pasai

Pagal Europos Tarybos direktyvą 2252/2004, 2006 metais Lietuva turi įvesti biometrinę informaciją turinčius pasus, tačiau nepakankamai dėmesio buvo skirta šios jautrios informacijos apsaugos priemonėms sukurti. ŽTSI atliko lyginamąją analizę, apžvelgęs biometrinių duomenų naudojimą ir jų apsaugą Lietuvoje bei kitose Europos Sąjungos šalyse, ir kreipėsi su pareiškimu į kompetentingas valdžios institucijas dėl viešos diskusijos šiuo klausimu būtinumo.

Nėštumo nutraukimas

Siekiant argumentuotai oponuoti iniciatyvai drausti nėštumo nutraukimą, ŽTSI paruošė abortą reguliuojančių įstatymų kai kuriose Europos Sąjungos šalyse bei Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudencijos analizę. Analizė prisidėjo prie viešos diskusijos apie teisę į gyvybę ir teisę į moters kūno integralumą. Įstatymo projektas, siekiantis uždrausti nėštumo nutraukimą, nebuvo priimtas.

Žmogaus teisių stebėsena uždarose psichikos sveikatos priežiūros bei globos institucijose

Projekto tikslas - įgalinti psichikos sveikatos priežiūros insitucijose laikomus asmenis naudotis žmogaus teisėmis. Projekto metu buvo siekiama skatinti šias institucijas laikytis tarptautinių žmogaus teisių standartų, pagerinti pacientų laikymo sąlygas bei vykdyti žmogaus teisių pažeidimų prevenciją. Tai pirmas tokio pobūdžio projektas, įvykdytas keturių NVO (Vilniaus psichosocialinės reabilitacijos centras, Globali iniciatyva psichiatrijoje, Lietuvos sutrikusio intelekto žmonių globos bendrija „Viltis" bei ŽTSI) koalicijos, suburtos ŽTSI iniciatyva. Projektą parėmė JAV ambasada. Projekto rėmuose buvo atlikta:

- Esamos teisinės bazės analizė (asmenų, laikomų psichoneurologinėse institucijose teisės, šių institucijų veiklos organizacija bei finansavimas).

- psichiatrinių ligoninių bei globos namų vizitavimas siekiant išsiaiškinti pacientų padėtį, teikiamų paslaugų kokybę bei galimus žmogaus teisių pažeidimus (viso: 14 institucijų).

- pranešimo apie pacientų laikymo sąlygas bei žmogaus teisių įgyvendinimą psichikos sveikatos priežiūros institucijose parengimas, publikavimas ir paviešinimas.

- advokacijos kampanija analizės, išvadų bei rekomendacijų pagrindu.

Projekto ataskaita buvo išleista ir pristatyta spaudos konferencijoje 2005 gegužės mėnesį. Po ataskaitos paskelbimo įgyvendinta advokacijos kampanija siekė: skatinti visuomenės supratimą apie žmogaus teisių apsaugos standartus psichinės sveikatos institucijose; sumažinti psichinės sveikatos gydymo stigmą; informuoti psichinės sveikatos profesionalus, valdžios atstovus, psichinės sveikatos paslaugų vartotojus, jų teisių gynėjus, psichiškai neįgalių asmenų gimines, visuomenę, žiniasklaidą ir tarptautinę bendruomenę apie esamą situaciją bei problemas susijusias su žmogaus teisių šiose institucijose efektyvia apsauga. Ataskaitos rekomendacijos įtakojo 2005-2010 metų *Psichinės sveikatos strategijos projekto* turinį.

Kadangi projekto metu buvo surinkta informacijos apie neveiksnių asmenų teisių pažeidimus, ŽTSI ėmėsi Lietuvos neveiksnumo ir globos sistemos analizės. Analizė parodė, kad teisės aktai, reglamentuojantys neveiksnumą ir globą, neatitinka žmogaus teisių standartų. Analizės pagrindu ruošiama strateginė teisminė byla.

Romų teisės: teisinės pagalbos programa

Šis projektas buvo atsakas į 2004 metais prieš Vilniaus romų bendruomenę vykdytą agresyvią „kovos su narkotikų platinimu" kampaniją, griaunant jų būstus.

Projekto tikslas - paskatinti antidiskriminacinius pokyčius mažumų politikoje bei įstatymų leidyboje, siekiant pagerinti romų išsilavinimo, sveikatos priežiūros, būsto situaciją bei užtikrinti jiems lygias teises su kitais visuomenės nariais.

Projekto uždaviniai:

- Kelti viešumon romų diskriminacijos atvejus Lietuvoje.
- Skatinti Vyriausybę pastebimai pagerinti romų teisių užtikrinimą įstatymuose, programose bei viešųjų paslaugų srityje.
- Stiprinti romų bendruomenės gebėjimą pasinaudoti savo teisėmis bei jas ginti.
- Prisidėti prie efektyvesnės romų integracijos bei mažinti diskriminacijos atvejų skaičių.

Projekto rėmuose ŽTSI apžvelgė Romų bendruomenės, skiriant didžiausią dėmesį Vilniuje gyvenantiems romams, situaciją. Apžvalga apėmė romų situacijos analizę nuo valstybės politikos šios mažumos atžvilgiu iki konkrečių socialinių bei kultūrinių romų bendruomenės problemų. Išnagrinėti pastarojo dešimtmečio romams skirti projektai bei programos. Apžvelgti visapusiškos romų mažumos atskirties – švietimo sistemos, darbo rinkos, viešųjų paslaugų teikimo – mastai. Tyrimas atkleidė, kad valstybės mastu trūksta

suvokimo kaip spręsti romų problemas, pasigendama supratimo, jog įveikti užribyje atsidūrusių grupių atskirtį yra visos visuomenės bendras interesas.

Bendros apžvalgos pagrindu papildomai buvo atlikta romų diskriminacijos užimtumo srityje analizė, taip pat išanalizuota Vilniaus romų būsto problema. Pirmasis tyrimas aptarė Lietuvos ir tarptautinius teisės aktus, susijusius su apsauga nuo diskriminacijos, pateikė išvadas bei pasiūlė teisines priemones, kurios leistų minimizuoti romų diskriminaciją užimtumo srityje ir užtikrintų jiems lygias galimybes su kitais šalies gyventojais. Antrasis tyrimas išanalizavo romų teisių į jų naudojamą nekilnojamąjį turtą Vilniaus m. Kirtimų gyvenvietėje įtvirtinimo juridines galimybes. Tyrimas atskleidė, kad teisinio netikrumo padėtis dėl nekilnojamojo turto naudojimo Kirtimuose gyvenančių romų teises daro itin pažeidžiamas ir neatitinka tarptautinių tautinių mažumų teisių apsaugos reikalavimų. Vilniaus savivaldybės vykdoma romų iškeldinimo iš Kirtimų gyvenvietės politika ne tik neatitinka Lietuvos įstatymų siūlomų galimybių romų apgyvendinimo problemai spręsti, bet ir akivaizdžiai ją gilina bei daro tautinės mažumos interesus dar labiau pažeidžiamus. Tyrime pateiktos išvados bei pasiūlymai, kaip spręsti Vilniaus romų, gyvenančių Kirtimuose, būsto problemą.

Projekte dalyvaujančių teisininkų grupė teikė romų mažumos atstovams teisines konsultacijas. Buvo paruošti įvairūs skundai ir kiti teisiniai dokumentai, siekiant apginti romų teises. Tai ne tik padėjo romams spręsti jų teisines problemas, bet paskatino ir tolesnį romų domėjimąsi savo teisėmis ir jų gynimo būdais.

Romų bendruomenės problemos buvo akcentuojamos ir gruodžio – Žmogaus teisių mėnesio, bei kovo mėnesio - Europos savaitės prieš rasizmą, diskriminaciją ir kitas netolerancijos formas - renginiuose.

Projektą rėmė Karališkoji Nyderlandų ambasada. Projekto partneriai: Socialinių tyrimų instituto etninių tyrimų centras, Romų visuomenės centras, Europos romų teisių centras Budapešte, NVO „Čigonų laužas".

Teisė į teisingą teismą

2004-2005-ųjų m. įvykiai paskatino ŽTSI didžiausią dėmesį skirti teismų procesų stebėjimui ir teismo anstolių veiklai.

Teismo procesų stebėjimas: Teisėjų nepriklausomumo ir bešališkumo bei gynėjų darbo kokybės įvertinimas

Projekto tikslas:

- įvertinti teismų/teisėjų darbo nepriklausomumą bei bešališkumą;
- įvertinti gynybos instituto funkcionavimo efektyvumą/gynėjo darbo kokybę baudžiamajame procese.

Pagal paruoštą metodiką atsitiktine tvarka buvo stebimi teismo procesai Vilniaus, Kauno, Molėtų ir Šalčininkų teismuose. Stebėtojai pildė specialius protokolus, kurių pagrindu 2006 metais bus parengta ataskaita ir suformuluotos rekomendacijos asmenų teisių užtikrinimui baudžiamojo proceso metu.

Teismo antstolių darbas: situacijos analizė

ŽTSI paskelbė du tyrimus, kurie atskleidė teisinės bazės, reguliuojančios antstolių veiklą, netobulumą. Lietuvoje antstoliams yra suteikti dideli valstybės įgaliojimai ir parama valstybės deleguotai viešajai funkcijai – sprendimų vykdymui, tačiau tuo pat metu antstoliams suteikta ir teisė užsiiminėti papildomai apmokamu verslu - paslaugų teikimu. Viešas interesas - geruoju išspręsti sprendimų vykdymo klausimus - aukojamas antstolių turtiniams interesams. Antstolio funkcijų svarbos ir valstybės suteiktų didelių įgaliojimų neatitinka silpna apsauga nuo antstolio piktnaudžiavimų, įstatymų bei profesinės etikos pažeidimų. Šiurkščiais antstolio profesinės etikos pažeidimais laikomi tik nesąžiningos konkurencijos veiksmai kitų antstolių atžvilgiu.

Sprendimų vykdymo instrukcija, prieštaraudama Civilinio proceso kodekso nuostatoms, sukuria vienpusiškai antstoliams naudingą jų darbo apmokėjimo sistemą. Pavyzdžiui, vien antstoliams naudinga tvarka, pagal kurią jie skolininkui privalo siųsti siūlymą geruoju sumokėti baudą tik tuomet, jei bauda maža. Pagal Instrukciją, antstoliai gali, neįspėję skolininko, nukreipti išieškojimą į asmenų sąskaitas bankuose ar kitą turtą, nors pagal įstatymą baudos turėtų būti išieškomos pagal jas paskyrusių pareigūnų nurodymus, išskaičiuoti iš skolininkų uždarbio, pensijos ar stipendijos.

ŽTSI rekomendavo antstolių veiklą reglamentuojančių teisės normų pakeitimus ir pabrėžė būtinybę stiprinti šių pareigūnų veiklos kontrolę. Su analize ir pasiūlymais buvo supažindintos Teisingumo Ministerija, Antstolių rūmai, Seimo žmogaus teisių, Teisės ir teisėtvarkos komitetai, kitos institucijos. Tyrimai paskatino reikšmingus teismo anstolių darbo teisinio reglamentavimo pasikeitimus, ypatingai keičiant Sprendimų vykdymo instrukciją.

Reformos laisvės atėmimo vietose

ŽTSI atlieka ilgalaikę laisvės atėmimo vietose įgyvendinamų refomų stebėseną. Ypatingas dėmesys buvo skiriamas įgyvendinamam draudimui perduoti į laisvės atėmimo vietas maisto siuntinius.

Šiuo klausimu atliktas pirminis tyrimas. Tyrimo medžiaga nebuvo publikuota, toliau stebint reformų įgyvendinimo eigą bei maisto siuntinių draudimo pasekmes.

Vartotojų teisės

Statistika rodo, kad nekilnojamo turto ir statybų sektorius yra sparčiausiai augantis Lietuvoje: nuo įstojimo į Europos Sąjungą jis padidėjo net tris kartus. Tai sąlygojo žmonių teisių pažeidimų augimą. Vis dažnesni nelegalios veiklos ir nesąžiningos konkurencijos atvejai, paskatino ŽTSI prisijungti prie šio sektoriaus vartotojų teisių tyrimų. 2005 spalį išleistoje tyrimo apžvalgoje konstatuojami vartotojų teisių pažeidimai dėl įstatymų spragų, jų pažeidimų, skaidrumo stokos.

Šia tema ŽTSI suorganizavo apskrito stalo diskusiją, dalyvaujant Vyriausybės, Aplinkos Ministerijos, Seimo antikorupcinės komisijos, Vartotojų asociacijos, Darbo ir socialinių tyrimų instituto, Vilniaus Žvėryno bendruomenės atstovams ir žiniasklaidai.

ADVOKACIJA IR ŠVIETIMAS

ŽTSI užsiima ne tik žmogaus teisių padėties Lietuvoje stebėjimu, bet ir akyvia žmogaus teisių advokacija: įvairiomis priemonėmis siekiama paskatinti teisinių ir institucinių reformų vykdymą ir kitus pokyčius žmogaus teisių srityje. Kiekvieno ŽTSI vykdomo projekto rezultatas pristatomas visuomenei, skelbiant viešus pareiškimus bei pranešimus spaudai, rengiant pristatymus, publikuojant pasisakymus spaudoje, dalyvaujant radijo ir televizijos laidose. ŽTSI tyrimų, analizių ir kitų produktų pagrindu organizuoja diskusijas, konferencijas ir kitus renginius. Siekdami šviesti Lietuvos visuomenę žmogaus teisių srityje, ŽTSI darbuotojai ir ekspertai skelbia straipsnius aktualiomis temomis elektroninėje šalies žiniasklaidoje.

Be renginių ir kitų priemonių, organizuotų aukščiau pristatytų projektų rėmuose, 2005 metais ŽTSI vykdė ar dalyvavo vykdant šias advokacijos ir švietimo priemones:

Pilietinis aljansas prieš korupciją

Šio projekto idėja - suburti Lietuvos visuomenininkus į koaliciją, remiančią kovą su korupcija. Pilietinis aljansas - jį sudaro Transparency International Lietuvos skyrius, Pilietinės visuomenės institutas, Laisvosiois rinkos institutas ir ŽTSI - pateikė konkrečius pasiūlymus valdžios institucijoms, kovojant su korupcija, ir suorganizavo šiuos renginius:

Kovo 4: Nevyriausybinės organizacijos įkūrė Pilietinį aljansą prieš korupciją ir išplatino viešą pareiškimą, kuriame pasiūlė konkrečias priemones, kurios padėtų užbaigti nepasitikėjimo politikais krizę.

Kovo 30: Pristatytos Pasitikėjimo Vyriausybe tyrimo išvados ir rekomendacijos Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininkui.

Rugsėjo 30: Diskusija „Kiek dar reikia įstatymų norint pažaboti korupciją?" kartu su ekspertais, valdžios ir akademinių institucijų, žiniasklaidos ir nevyriausybinių organizacijų atstovais.

Gruodžio 8: Baigiamoji konferencija „Ar pilietiškumas – vienintelis būdas kovoti prieš korupciją?", kurios metu buvo pristatytas Aljanso įdirbis ir LR Seimo, Vyriausybės, Specialiųjų tyrimų tarnybos ir žiniasklaidos atstovai buvo skatinami giliau ir visapusiškiau pažvelgti į šią problemą.

Pilietinio aljanso prieš korupciją pateikti pasiūlymai yra įtraukti į teisės aktų projektus, kurie šiuo metu yra svarstomi Seime.

Pilietinė akcija prieš netinkamą viešųjų vietų stebėjimo praktiką

Šia pilietine akcija, kuri buvo įvykdyta vieno iš Vilniaus jaunimo klubų, norėta atkreipti visuomenės dėmesį į viešose vietose naudojamas vaizdo stebėjimo sistemas, apie kurių buvimą nėra tinkamai pranešama. Norėdami žmones informuoti, grupė šios akcijos aktyvistų prie Vilniaus mieste esančių stebėjimo kamerų iškabino humoristinius plakatus („Jauskis saugus: Didysis brolis stebi tave", „Jauskites saugiai! Jūs esate filmuojami vaizdo kamerų" ir panašiai). Ši iniciatyva bei ŽTSI tyrimas šia tema paskatino diskusijas apie vaizdo stebėjimo sistemų būtinybę, jų efektyvumą ir esamą teisinį reglamentavimą tarp valdžios pareigūnų, nevyriausybinių organizacijų ir žiniasklaidos atstovų, Seimui yra

pristatytos Asmens duomenų apsaugos įstatymo pataisos, kurios iš dalies inkorporuoja ŽTSI pasiūlymus.

Narkomanijos, ŽIV/AIDS problema žmogaus teisių aspektu

ŽTSI įsitraukė į koalicijos, siekiančios apginti asmenų, priklausomų nuo narkotinių medžiagų, bei ŽIV/AIDS pacientų teises ir padėti šiems asmenims integruotis į visuomenę, veiklą.

Institutas atliko šių asmenų padėties Lietuvoje teisinį - kriminologinį tyrimą. Taip pat ŽTSI atliko įstatyminės bazės, liečiančios ŽIV bei AIDS infekuotuosius, tyrimą. Šių tyrimų pagrindu Seime vykusioje konferencijoje "Narkomanija, ŽIV/AIDS: problemos ir pagrįsti sprendimai" buvo perskaitytas pranešimas.

Tyrimai paskatino viešus debatus. Kaip projekto tęsinys rengiama strateginė byla teismui, kuria bus siekiama panaikinti kai kurias diskriminacines nuostatas, liečiančias asmenų su priklausomybe gydymą.

Tarptautinė žmogaus teisių diena ir žmogaus teisių mėnuo

Tarptautinei žmogaus teisių dienai paminėti ŽTSI paskelbė gruodį žmogaus teisių mėnesiu ir surengė eilę renginių ir akcijų, priminusių Lietuvos visuomenei žmogaus teisių svarbą, raginusių naudotis jomis ir jas ginti. Ciklą „Visi žmonės yra lygūs" sudarė šie renginiai:

Gruodžio 5: Kilnojamos parodos „Europos žmogaus teisių konvencija" atidarymas Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje. 2005 metų bėgyje paroda buvo eksponuojama kitose Lietuvos bibliotekose.

Gruodžio 7: Diskusija "Kodėl reikia ginti žmogaus teises demokratinėje visuomenėje?" kartu su akademinės visuomenės, valdžios ir nevyriausybinių organizacijų atstovais, studentais, užsienio atstovybių atstovais ir ekpertais. Renginį parėmė JAV ambasada Lietuvoje.

Gruodžio 9: Paskelbta humoristinė "Nacionalinė žmogaus teisių pažeidėjų lyga".

Gruodžio 12: Konsultacijų žmogaus teisių klausimais teikimas internetu.

Gruodžio13-14: Filmų, liečiančių žmogaus teisių problemas, retrospektyva. Kino teatre Skalvija buvo pristatyti filmai: "Lilija amžinai" („Lilya 4-ever") ir "Pasiimk mano akis" („Te doy mis ojos").

Gruodžio 6-13: Diskusijos įvairiomis žmogaus teisių temomis su Birštono, Utenos, Rokiškio, Šiaulių ir Vilniaus miesto bendruomenių atstovais.

Savaitė skirta kovai su rasine diskriminacija Europoje

Jungtinių Tautų Generalinė Asamblėja, reaguodama į 1960 metais Pietų Afrikos Respublikoje įvykdytas 70 asmenų, dalyvavusių anti-apartheido demonstracijoje, žudynes, kovo 21-ąją dieną paskelbė Tarptautine visų formų rasinės diskriminacijos panaikinimo diena.

Kasmet vieną kovo mėnesio savaitę visoje Europoje tūkstančiai žmonių dalyvauja įvairiose akcijose, taip skatindami toleranciją, lygias teises ir kovą su diskriminacija. 2005 metais ES šalių nevyriausybinės organizacijos šios savaitės renginiuose akcentavo rasizmo problematiką. ŽTSI parengė ir įgyvendino programą Tarptautinei rasinės diskriminacijos panaikinimo dienai paminėti Lietuvoje.

Tarp renginių, organizuotų savaitei prieš rasinę diskriminaciją paminėti, buvo:

Kovo 20-26: Fotografijų „Vienas pasaulis" parodos atidarymas. Parodą sudarė Andriaus Mikšio (Andrew Mikšys) ir Mirjam Wirz nuotraukos iš Vilniaus Kirtimų gyvenvietės, Pabradės pabėgėlių centro.

Kovo 21: ŽTSI analizės "Vilniaus romų būsto problema" pristatymas.

Kovo 21: Filmo "Ponas Ibrahimas" ("Monsieur Ibrahim et les fleurs du Coran") pristatymas, diskusija.

Kovo 23: Dokumentinio filmo "Mes, Lietuvos romai" premjera ir diskusija su filmo kūrėju Sauliumi Beržiniu.

ŽTSI ir žiniasklaida

ŽTSI nuolat reiškia savo nuomonę aktualiais žmogaus teises liečiančiais klausimais šalies žiniasklaidoje, konsultuoja Lietuvos ir užsienio žurnalistus. 2005-aisiais ŽTSI atstovai 260 kartų buvo cituojami įvairiose žiniasklaidos priemonėse, kviečiami į diskusijų, apžvalgines laidas. Daugelis ŽTSI pasisakymų nelikdavo nepastebėti, o sukeldavo diskusijas visuomenėje, paskatindavo pritariančių ar oponuojančių straipsnių publikavimą, televizijos ir radijo laidų kūrimą.

Tarp žiniasklaidos priemonių, kurios citavo ŽTSI atstovus arba pakvietė juos pasisakyti buvo:
Nacionalinė televizija ir radijas, LNK, TV-3, BTV, 5 kanalas, Žinių radijas, Radijas M-1, nacionaliniai dienraščiai: „Lietuvos Rytas", „Respublika", „Kauno diena" ir „Lietuvos Žinios", savaitraščiai: „Veidas" ir „Laikas", nacionalinės naujienų agentūros BNS ir ELTA, Interneto naujienų portalai: Delfi.lt, Omni.lt, Bernardinai.lt, LRT.lt, Lrytas.lt, INFOLEX.lt, Politika.lt.

Nuorodos į ŽTSI

ŽTSI tyrimai, analizės ir kitos publikacijos buvo cituojamos:

- užsienio ir tarptautinių institucijų, tokių kaip Europos Komisija, Šiaurės ministrų taryba, JAV valstybės departamentas, dokumentuose;
- užsienio ir tarptautinių nevyriausybinių organizacijų - Freedom House, Teisės iniciatyva Rytų ir centrinėje Europoje, Minesotos žmogaus teisių advokatai, MINELRES - leidiniuose;
- Latvijos, Estijos ir Vengrijos žmogaus teisių ekspertų.

Nacionalinės valdžios institucijos – Seimas, Vyriausybė, ministerijos bei kitos institucijos - atsižvelgė į daugelį ŽTSI rekomendacijų ir pasiūlymų.

ŽTSI darbuotojai, valdybos nariai, ekspertai ir konsultantai dalyvavo daugelyje tarptautinių renginių įvairiomis žmogaus teisių temomis.

STRATEGINIS BYLINĖJIMASIS

Tam tikrais atvejais, ŽTSI rengia bylas, kurios liečia itin svarbų klausimą, kuris nėra sprendžiamas politinėmis priemonėmis, ir/arba liečia didelę žmonių grupę. Ypatingas dėmesys skiriamas pažeidžiamoms asmenų grupėms, kurioms savarankiškai sunkiau apginti savo teises ir interesus. 2005 metais institutas inicijavo strateginę bylą, liečiančią asmens pripažinimo neveiksniu teisinę bazę ir praktiką. Dar kelios bylos yra ruošiamos.

BENDRADARBIAVIMAS

ŽTSI glaudžiai dirba su tarpvyriausybinėmis ir nevyriausybinėmis organizacijomis tiek šalies viduje, tiek už jos ribų, siekdamas įtraukti opius žmogaus teisių klausimus į politines diskusijas, politikos formavimą, teisėkūrą šalies ir Europos mastu. Siekdamas šio tikslo ŽTSI skelbia viešus pareiškimus, kuriuose akcentuoja opias žmogaus teisių problemas, ragindamas imtis veiksmų joms spręsti.

ŽTSI prisidėjo organizuojant seminarus Rusijos ir Moldovos teisininkams Europos Žmogaus Teisių Konvencijos tema ir skatinant Centrinės Azijos teisininkus suvokti teisėjų ir advokatų nepriklausomumo svarbą.

ŽTSI konsultavo NVS valstybių nevyriausybines organizacijas projektų ruošimo ir žmogaus teisių stebėjimo klausimais.

Kaip bendradarbiavimo, siekiančio įtakoti politinius procesus teigiama linkme, pavyzdys žemiau yra pateikiamas Pilietinio aljanso prieš korupciją viešas pareiškimas.

VIEŠAS PAREIŠKIMAS
Kovo 4d., 2005
Trys pasiūlymai Lietuvos politikams

Lietuvos visuomenės nepasitikėjimas politikais ir valdininkais yra pasiekęs kritinę, demokratijai grėsmingą ribą.

Kaip rodo pernai gruodį Visuomenės nuomonės ir rinkos tyrimo centro „Vilmorus" šalyje atlikti Naujosios Europos barometro tyrimai, net 81 % Lietuvos gyventojų mano, kad dauguma arba beveik visi valstybės tarnautojai ir valdininkai yra korumpuoti. Tuo pat metu maždaug trečdalis gyventojų yra įsitikinę, kad Seimo ir Vyriausybės darbo skaidrumas, didesni etiniai reikalavimai dar padėtų atkurti visuomenės pasitikėjimą valdžia. 29 % gyventojų teigia, kad kova su korupcija turėtų būti svarbiausiu Vyriausybės darbo prioritetu.

Visuomenės nusivylimą politikais ir politika pastaruoju laiku stiprino tiek Specialiųjų tyrimų tarnybos inicijuoti politinės korupcijos skandalai, tiek nederamas pačių politikų elgesys šių skandalų metu. Dalis politikų iki šiol kaltina STT politikavimu ir profesionalumo stoka. Tuo tarpu STT pareigūnai vis dar veliasi į viešas diskusijas, taip toliau diskredituodami savo tarnybą.

Šiandien reikia valingų politinių sprendimų, kad būtų atkurtas visuomenės ir valdžios dialogas, Lietuvos piliečių pasitikėjimas savo valstybe. Todėl ir siūlome politikams tris sprendimus, kurie bent iš dalies galėtų padėti išbristi iš dabartinės aklavietės:

1. Iš esmės sustiprinti politikų ir valstybės tarnautojų etikos priežiūrą.
2. Imtis ryžtingai kurti visuomenei atskaitingą modernią valstybės tarnybą.
3. Užtikrinti reikiamas sąlygas profesionaliam Specialiųjų tyrimų tarnybos ir kitų teisėsaugos institucijų darbui.

1. Iš esmės sustiprinti politikų ir valstybės tarnautojų etikos priežiūrą.

Tam, kad būtų sudarytos prielaidos atkurti politikų ir visuomenės moralinei sutarčiai, politikai visų pirma turėtų išsikelti sau didesnius etikos reikalavimus ir jų principingai

laikytis. Politinę ir valstybės pareigūnų korupciją šiandien geriausiai pažabotų realiai veikiantys Politikų etikos kodeksas ir Valstybės tarnautojų etikos kodeksas. Esamus jų projektus reikia nedelsiant skelbti visuomenei, su ja aptarti, tobulinti ar iš naujo parengti ir kuo greičiau priimti. Už etikos kodeksų pažeidimus turi būti numatytos tikros sankcijos – iki atleidimo iš darbo ar valstybės tarnautojo senatvės pensijos sumažinimo. Mūsų valstybė nebus civilizuota tol, kol jos politikai ir tarnautojai vadovausis principu: „nesėdžiu – nekaltas".

Būtina aptarti galimybę plačiai taikyti Vakarų šalyse naudojamus „sąžiningumo testus" valstybės tarnautojams. Iš anksto perspėjus pareigūnus apie tai, kad tokia patikra gali būti atliekama, specialios tarnybos galėtų išmėginti pareigūnų sąžiningumą. Vien žinojimas apie galimas patikras veiks atgrasančiai. Neišlaikę „sąžiningumo testo" – atleidžiami iš tarnybos.

Būtina įpareigoti valstybės ir savivaldybių tarnautojus deklaruoti ne tik pajamas, bet ir išlaidas bei reguliariai tikrinti, ar jie gyvena pagal deklaruojamas išlaidas.

2. Imtis ryžtingai kurti visuomenei atskaitingą modernią valstybės tarnybą.

Lietuva netaps išties europine valstybe nesukūrusi vakarietiškos, piliečių poreikiams jautrios valstybės tarnybos. Šiandien būtina grįžti prie seniai deklaruotų ir pamirštų biurokratizmo „saulėlydžio" programų – jas atnaujinti ir nuosekliai įgyvendinti.
Tai būtų ir efektyviausia prevencinė kovos su korupcija priemonė - pigesnė bei paveikesnė už baudžiamąsias. Šiandien būtina tęsti dereguliavimo (nereikalingų apribojimų šalinimo) politiką, biurokratizmo mažinimo iniciatyvas, realiai diegti „vieno kontakto" principą institucijų santykiuose su gyventojais.

Būtina užtikrinti išties viešų, skaidrių ir sąžiningų priėmimo konkursų į valstybės tarnybą praktiką – atverti valstybės tarnybą kompetentingiems, šiuolaikinį išsilavinimą įgijusiems žmonėms.

Reikia mažinti valdžios atstovų diskretiškų sprendimų ir veiksmų galimybes. Valdžia turi skaidrinti sprendimų priėmimą aktyviau įtraukdama į šį procesą visuomenės atstovus. Būtina perkelti visą ne slaptą informaciją į elektronines laikmenas, integruotai ją valdyti ir padaryti prieinamą visuomenei.

3. Užtikrinti reikiamas sąlygas profesionaliam Specialiųjų tyrimų tarnybos ir kitų teisėsaugos institucijų darbui.

Šiandien būtina kuo greičiau nutraukti viešųjų ryšių karą tarp STT ir politikų, sudaryti palankesnes sąlygas piliečiams bendradarbiauti su teisėsaugos pareigūnais ir užtikrinti pareigūnų veiklos teisėtumą bei profesionalumą. Politikams derėtų liautis viešai kritikavus STT, o šios tarnybos atstovai neturėtų viešai ginčytis dėl savo darbo kokybės ir skleisti bet kokius gandus apie politikų korumpuotumą. STT privalo susirūpinti savo veiklos teisėtumu ir tobulinti darbuotojų profesinę kvalifikaciją.

Kai kurių politikų ketinimai įstatymu įpareigoti ir kitas teisėsaugos institucijas kovoti su kurupcija gali pateisinti STT finansavimo mažinimą ir dar labiau susilpninti šią instituciją, kaip korupcijos baudžiamojo persekiojimo įrankį. Specialiųjų tyrimų tarnybos dvigubas pavaldumas Prezidentui ir Seimui daro šią instituciją pakankamai nepriklausomą. Tarptautiniai ekspertai pažymi, kad korupciją pažaboti geriausiai sekasi būtent nepriklausomai teisėsaugos institucijai. Tad būtų didelė klaida dėl STT padarytų klaidų keisti esamą – nepriklausomą - šios tarnybos teisinį statusą.

Politikai šiandien turėtų užtikrinti ir deramą STT finansavimą, nes nuo 1999 iki 2002 metų tarnybos finansavimas nuolat mažėjo, o pastaraisiais metais - nedidėja.

Norėdama išvengti kaltinimų politikavimu STT turėtų kuo greičiau surinktus įrodymus perduoti prokuratūrai, o pati byla turėtų kuo skubiau keliauti į teismą, kad teisėjai, vertintų įrodymus. Pareigūnai neturėtų viešai komentuoti bylos iki teismo.

Reikėtų pataisyti Baudžiamąjį kodeksą taip, kad vienas iš dviejų korupcinio pobūdžio nusikalstamos veikos atlikėjų, prisipažinęs apie tai pareigūnams, nebebūtų laikomas nusikaltėliu ir baudžiamas.

Turi būti priimtas Pareiškėjų apsaugos įstatymas, ginantis pareiškėjus, pranešusius apie teisės pažeidimus, pastebėtus korupcijos atvejus darbovietėje ar tarnyboje. Už pareiškėjo persekiojimą turi būti baudžiama, o valstybė turėtų padėti išsaugoti pareiškėjo darbo vietą. Nes be bendradarbiavimo su piliečiais antikorupciniai tyrimai yra pasmerkti žlugti.

Kviečiame politikus neatidėlioti šiandien Lietuvos valstybei ir visuomenei reikalingų sprendimų.

Pilietinės visuomenės instituto direktorius
Darius Kuolys

„Transparency International" Lietuvos skyriaus direktorius
Rytis Juozapavičius

Žmogaus teisių stebėjimo instituto direktorius
Henrikas Mickevičius

Lietuvos laisvosios rinkos instituto prezidentas
Ugnius Trumpa

VALDYBA

Kęstutis Čilinskas – Pirmininkas

Teisininkas

Rytis Juozapavičius

Žurnalistas; Transparency International – Lietuvos skyriaus direktorius

Henrikas Mickevičius

Žmogaus teisių stebėjimo instituto direktorius

Dainius Pūras

Vilniaus Universiteto Medicinos fakulteto docentas

Vytautas Radžvilas

Tarptautinių santykių ir politikos mokslų instituto docentas

Romanas Sedlickas

Teisininkas

DARBUOTOJAI

Henrikas Mickevičius, Direktorius

Rokas Uscila, Tyrimų direktorius (iki 2005 m. liepos mėn.)

Asta Radvilaitė, Tyrimų direktorė (nuo 2005 m. rupjūčio mėn.)

Dovilė Šakalienė, Advokacijos koordinatorė (iki 2005 m. liepos mėn.)

Agnė Kurutytė, Advokacijos koordinatorė (nuo 2005 m. rugpjūčio mėn. iki 2006 m. birželio mėn.)

Aina Damkutė, Projektų koordinatorė (nuo 2005 m. balandžio mėn.)

EKSPERTAI IR KONSULTANTAI

Margarita Jankauskaitė, Lygių galimybių plėtros centras

Dovilė Juodkaitė, Lietuvos sutrikusio intelekto žmonių globos bendrija "Viltis"

Tadas Leončikas, Socialinių tyrimų instituto etninių tyrimų centras

Žilvinas Mišeikis, Advokatas

Laurynas Pakštaitis, Mykolo Riomerio Universitetas

Dovilė Šakalienė, ŽTSI atstovė Ženevoje

Mercedes Sprouse, tarptautinė konsultantė

Saulius Starkus, Mykolo Riomerio Universitetas

Darius Štitilis, Mykolo Riomerio Universitetas

Rokas Uscila, Mykolo Riomerio Universitetas

Jurgita Venckutė, Teisės projektų ir tyrimų centras

PRAKTIKANTAI

Ieva Česnaitytė

Renata Grajauskaitė

Rokas Janauskas

Audrius Jokubauskas

Liudas Karnickas

Giedrė Lendzbergaitė

Anna-Laura Orrico

FINANSINIAI RESURSAI

Veiklos pradžioje (2003-2005) ŽTSI biudžetą sudarė lėšos gautos iš rėmėjų, Instituto kasmetinių apžvalgų pardavimo ir individualių dotacijų.

Pagrindiniai ŽTSI rėmėjai: Atviros visuomenės institutas, Atviros Lietuvos fondas, Baltijos Amerikos partnerystės programa, Nyderlandų MATRA Programa, JAV, Didžiosios Britanijos ir Kanados ambasados.

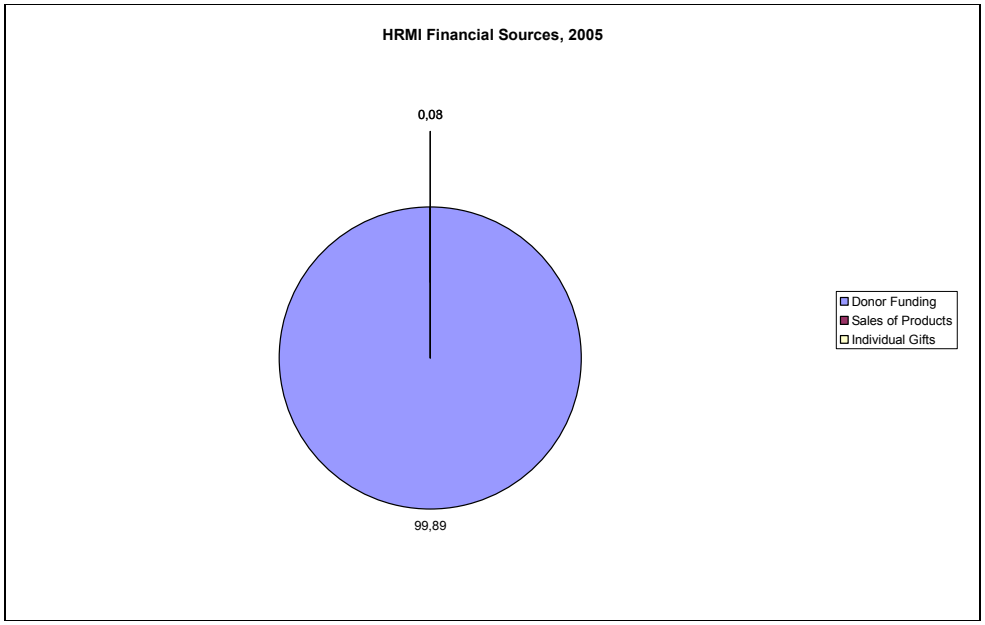

Netolimoje ateityje ŽTSI sieks diversifikuoti biudžeto formavimo šaltinius:

2007-2010 PLANUOJAMi FINANSAVIMO ŠALTINIAI	
Rėmejų lėšos	**60%**
Institucinė partnerystė	**25%**
Lėšų generavimo akcijos	**7%**
Verslo parama	**5%**
Individualios subsidijos	**2%**
Investicijos	**1%**

ŽMOGAUS TEISIŲ STEBĖJIMO INSTITUTAS
HUMAN RIGHTS MONITORING INSTITUTE

Žmogaus teisių stebėjimo institutas siekia skatinti atviros, demokratinės visuomenės kūrimą, konsoliduojant žmogaus teisių principus.

WWW.HRMI.LT